

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия по европейска интеграция

МОДЕЛИ

НА ПАРЛАМЕНТАРЕН КОНТРОЛ
ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ

София
2006

Съдържание

1. Увод

2. Преглед по страни

- 2.1. Дания
- 2.2. Гърция
- 2.2. Португалия
- 2.4. Австрия
- 2.5. Финландия
- 2.6. Полша
- 2.7. Словения
- 2.8. Унгария
- 2.9. Чешка република

3. Преглед по основни белези

- 3.1. Нормативна база и степен на задължителност на преговорните позиции (мандатите)
- 3.2. Компетентност
- 3.3. Контролирани актове
- 3.4. Процедура
- 3.5. Информационна обезпеченост и помощни органи

1. Увод

Присъединяването на България към Европейския съюз е свързано с предоставяне на парламентарни правомощия на Европейския съюз (чл.85, ал.1, т.9 от Конституцията). Тъй като актовете на органите на Европейския съюз пряко засягат гражданите на нашата страна и правните субекти, Народното събрание трябва да участва активно в процеса на приемане на тези актове. Това води и до промяна на упражнявания от Народното събрание парламентарен контрол върху дейността на Министерския съвет.

В почти всички държави от Европейския съюз, включително тези, които се присъединиха през 2004 г., водещо място при упражняване на парламентарния контрол върху дейността на правителството играе комитет (комисията) към парламента, който съответства на Комисията по европейска интеграция към нашето Народно събрание. Необходимо е към момента на присъединяването на България към Европейския съюз Комисията по европейска интеграция да се преобразува като орган за упражняване на парламентарен контрол. За тази цел ще трябва най-напред да се избере българския модел за парламентарно участие в процеса на взимане на решения в ЕС и след това да се предприемат необходимите законодателни действия за активиране на избрания модел.

В различните държави от Европейския съюз се наблюдават различия в обхвата, механизма и правното значение на парламентарния контрол. В настоящото изследване

са представени органите за парламентарен контрол в 9 държави от Европейския съюз. Те са подбрани така, че, от една страна да са сходни на нашата страна по размери и от друга да показват цялата палитра от прилагани модели на парламентарен контрол по европейските въпроси. Подреждането на страните е извършено по момента на тяхното присъединяване към ЕС, а за новите страни-членки – по азбучен ред.

Анализът по страни е структуриран по най-съществените белези на моделите - нормативна уредба, компетентност, контролирани актове, особености на контролната процедура, участие на други парламентарни органи, степен на задължителност на преговорните позиции, информационна обезпеченост и помощни органи. В заключителната част на изложението е направен синтез на установените данни по указаните основни белези.

2. Преглед по страни

2.1. Дания

Член на Европейския съюз от 1 януари 1973 г.

Еднокамерен парламент.

Комитетът по европейските въпроси се състои от 17 редовни и 11 заместващи члена, представляващи пропорционално 179-членната камара на парламента.

Нормативна база

Няма специални конституционни актове и закони, посветени на отношенията между правителството и парламента във връзка с европейските актове. Тези отношения се основават на споразумения между Комитета по европейските въпроси и правителството. Там са фиксирани основните задължения на правителството и сроковете за протичане на процедурата за контрол и изработване на преговорни позиции. По-специално в първото подобно споразумение от 1973 г. се казва, че правителството е длъжно да се консултира с Комитета по европейските въпроси по мерките на ЕС, които са от първостепенно значение.

Компетентност

Комитет по европейските въпроси е единственият упълномощен орган на парламента (Фолкетинг), който осигурява парламентарен контрол върху правителството на Дания по въпросите на ЕС и дава съответния преговорен мандат за приемане на нормативни актове и решения както в Съвета на ЕС, така и в Европейската комисия, в рамките на нейните екзекутивни функции.

По въпросите на отбраната и сигурността правителството е задължено допълнително да се съвещава с Комитета по външните отношения. Същото се отнася и

за областта на правосъдието и вътрешните работи, където се провеждат консултации и с Комитета по правните въпроси.

Контролирани актове

Разглеждат се само значимите проекти за нормативни актове и решения, които трябва да бъдат приети от Съвета на ЕС и в някои отделни случаи от Европейската комисия (в комитетите към Комисията, където са представени страните-членки). Подборът на актовете се основава на принципа – разглеждат се тези от тях, за които правителството е преценило, че се нуждае от мандат (преговорна позиция). Хипотезата е, че в случай, че правителството не поиска такъв мандат, то след това няма да може да приложи в националното право приетия вече европейски акт.

Правителството трябва да получи от Комитета по европейските въпроси и становище (мандат) за воденето на преговорите в рамките на Световната търговска организация.

Министър-председателят се консултира с Комитета преди провеждането на Европейски съвет и информира Комитета за приетите решения след Европейския съвет. При провеждането на междуправителствени конференции правителството, а понякога и лично министър-председателят, се консултират с Комитета за правителствената преговорна позиция.

Процедура

Комитетът се включва в процеса на изготвяне на европейски актове на един сравнително късен етап – когато те се обсъждат в Съвета на ЕС. Той дава парламентарен мандат директно на съответния министър, който лично присъства на заседанието на Комитета.

При подготовката на становището на Комитета се използват материалите, предоставени от Министерския съвет, включително тяхното становище по съответния проект за нормативен акт. Могат да се използват и становища на един или повече специализирани парламентарни комитети (комисии).

Заседанията на Комитета се провеждат в петък през цялата година, освен през м. август. На тях присъстват задължително министрите, когато предстои през следващата седмица да участват в заседание на съответния състав на Съвета на ЕС, а така също министър-председателят, преди и след заседанията на Европейския съвет или при срещи на най-високо равнище на междуправителствени конференции в ЕС.

Позициите за преговорите се формулират от председателя на Комитета при отсъствието на мнозинство против тях. Заседанията са закрити.

Участие на специализираните комитети (комисии)

Специализираните парламентарни комитети могат да получават от Министерския съвет (чрез председателството на парламента) европейски документи, засягащи техните ресори, заедно с придружаващите документи на Министерския съвет – становища, информации и др. В някои случаи специализираните комитети подготвят

становища за Комитета по европейските въпроси. Те могат и да канят съответните ресорни министри за изслушване преди и след заседания на специализираните състави на Съвета на ЕС.

Въвеждането в националното право на директивите на ЕС е задача на специализираните комитети.

Мандат

Парламентарният мандат, изразен чрез Комитета по европейските въпроси, е политически обвързващ за правителството и като правило то го съблюдава.

Информационна обезпеченост

Всички документи, постъпващи от ЕС или изготвени от датската администрация, както и огромната част от експертната документация на ведомствата и институциите, свързана с ЕС, се намира на интегрираната информационна система, която обслужва цялата държавна администрация, включително и парламента. Достъпът до тази система е на различни нива, в зависимост от компетенциите на съответния политически или административен сътрудник. За заверка на писма, докладни и експертни становища се използва личен електронен подпис.

Правителството е длъжно да внесе в парламента съответния проект за европейски акт, заедно със своето становище, в течение на 4 седмици след постъпването на този акт в Съвета на ЕС.

Правителството изготвя годишен отчет пред Фолкетинга за своята дейност в рамките на ЕС.

Помощни органи

Във Фолкетинга има Секретариат за ЕС, който включва 4 постоянни отдела: секретариат на Комитета по европейските въпроси; Консултантски отдел; Информационен отдел; представителство в Брюксел.

Консултантският отдел изготвя анализи по стратегически документи на Европейската комисия (Бели и Зелени книги и др.). Информационният отдел изпълнява и функциите на пресцентър. Постоянният щат на секретариата е 22 души.

2.2. Гърция

Член на Европейския съюз от 1 януари 1980 г.

Еднокамерен парламент с 300 депутати

Комитетът по европейските въпроси се състои от 31 члена

Нормативна база

Правната уредба на парламентарния контрол върху актовете на Европейския съюз се съдържа в Конституцията и в Правилника на парламента.

Компетентност

Комитетът по европейски въпроси се състои от представители на различните парламентарни групи, като разпределението на местата в комитета съответства на съотношението на групите в парламента. Председател на комитета е заместник-председател на парламента. Работата на комитета се ръководи от 4-членно бюро, в което две от местата са за опозицията.

Комитетът се занимава с институционалните въпроси на Европейския съюз, връзките на гръцкия парламент с парламенти на държавите-членки и въпросите на европейската политика и законодателните актове на органите на Европейския съюз.

Комитетът по европейските въпроси няма правомощия във връзка със законодателната дейност, както по отношение на вътрешните актове, така и на международните договори.

Контролирани актове

Комитетът по европейски въпроси обсъжда въпросите и се занимава с актовете и документите, които са му разпределени от председателя на парламента.

Процедура

Правителството незабавно изпраща на председателя на парламента всеки проект на законодателен акт на органите на Европейския съюз. Същото се отнася и до документи с необвързващо значение, издадени от Европейската комисия. Председателят на парламента изпраща тези документи на Комитета по европейски въпроси и /или до съответния парламентарен комитет.

Заседанията на комитета не са редовни. Те се свикват от неговия председател, от 1/3 от неговите членове или по молба на правителството. Председателят на парламента също може да поставя пред комитета въпроси за обсъждане.

Председателят на парламента може да свика съвместно заседание на Комитета по европейски въпроси и съответния постоянен комитет. На заседанието могат да бъдат канени съответните членове на правителството, които да дадат обяснения. Могат да бъдат канени и други лица – членове на Европейския парламент, членове на парламенти от други държави-членки, членове на Европейската комисия и други.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Документите, отнасящи се до Европейския съюз, се предават от правителството на председателя на парламента, който ги разпределя на Комитета по европейските въпроси и на съответния специализиран комитет. Председателят на парламента може да свика съвместно заседание на Комитета по европейски въпроси и съответния

постоянен комитет. На заседанието могат да бъдат канени съответните членове на правителството, които да дадат обяснения.

Мандат

Не се изготвя мандат за правителството. Комитетът има правомощие да изготвя съвещателно мнение, което представя пред парламента и правителството под формата на доклад.

Правителството е длъжно да информира парламента за позицията си по въпроси от законодателно естество.

Помощни органи

Административната структура на парламента включва Генерална дирекция “Международни отношения и комуникации”. Там са обособени три дирекции. Една от тях е Дирекция “Европейски връзки”. В компетенциите на тази дирекция влизат и връзките с Европейския парламент чрез постоянния представител на гръцкия парламент в Брюксел.

2.3 Португалия

Член на Европейския съюз от 1 януари 1986 г.

Еднокамерен парламент.

Комитетът по европейските въпроси се състои от 33 члена, представляващи пропорционално 230-членната камара на парламента.

Нормативна база

Компетенциите на парламента, свързани с Европейския съюз, се регулират чрез Конституцията, един специален закон и Правилника за работата на парламента.

В чл. 161 на португалската конституция е записано като задължение на парламента (Асамблеята на републиката) да се произнася по въпроси, които трябва да бъдат решени в органите на ЕС, когато те засягат сфери от изключителната законодателна компетенция на парламента. В Чл. 164 на Конституцията са посочени тези сфери: правилата за провеждане на избори на органи, които притежават суверенна власт; правилата за провеждане на референдуми; организацията и функционирането на Конституционния съд; националната отбрана, португалското гражданство; териториалните води, изключителните икономически зони, португалските права за експлоатация на морския шелф; действието на политическите партии; базовите елементи на образователната система; правилата за номиниране на членове на европейските институции, освен Европейската комисия; дейността на специалните служби; публичните бюджети; националните символи; някои други правни норми, свързани с регионите на страната. В друг член (163) се казва, че Асамблеята на

Републиката наблюдава и разглежда португалското участие в процеса на изграждане на Европейския съюз. В Конституцията е записано и задължението на правителството да предоставя на парламента навреме информацията, засягаща процеса на изграждане на ЕС.

В кратък специален закон (№ 20/94) се регулират задълженията на правителството за предоставяне на информация на парламента и се описва процедурата по оценка на актовете на ЕС в парламента.

Дейността на Комитета по европейските въпроси се опира и на Правилника за работата на парламента. Там, обаче, няма специални правила за него. Единствено се казва, че той подготвя доклади за информацията по въпросите на ЕС, получена от правителството.

Компетентност

В португалския парламент Комитетът по европейските въпроси има широки пълномощия - да прави обща оценка на участието на правителството в приемането на актове на ЕС, а така също на дейността на европейските институции въобще. Компетенциите включват както въпроси, свързани с Европейската общност, така и тези, свързани с дейността на ЕС в областта на правосъдието, вътрешните работи, външните отношения и сигурността.

На Комитета са възложени връзките с Европейския парламент и срещите с евродепутати, по-специално с португалските евродепутати.

Контролирани актове

Може да се направи оценка на всеки акт на ЕС, но предимно се разглеждат актовете, които засягат законите в Португалия (проекти на Европейската комисия на директиви), а така също актове, които показват ориентацията на развитие на ЕС.

Процедура

Комитетът по европейските въпроси играе ролята на координатор в процеса на информиране и оценка. Тай получава от правителството всички документи на ЕС, свързани с евентуални промени на португалското законодателство и с бъдещата ориентация в работата на Съюза.

Тези документи се разпределят от секретариата на Комитета сред неговите членове и/или другите парламентарни комитети, само за информация или с молба за мнение.

Мненията, подготвени от членовете на Комитета по европейските въпроси, или от другите парламентарни комитети, могат да съдържат предложение за оценка от Комитета по европейските въпроси на съответния проект за акт на ЕС. В тези случаи се провежда дискусия и подготвя оценка, която се гласува от Комитета, може да се подготви и доклад и да се изпрати до председателя на парламента и до правителството. Докладите се изготвят от членове на Комитета, посочени от неговото ръководство, но с тяхно съгласие. Когато се изготви доклад, към него се прилагат съответните мнения на

другите специализирани парламентарни комитети, ако има такива. В някои случаи към доклада може да се приложи проект на резолюция за разглеждане на пленарно заседание на парламента. Комитета по европейските въпроси е единствения, който има такова право.

Заседанията на Комитета се провеждат в различни дни от седмицата, средно 4-5 пъти месечно. Те са закрити. На тях присъстват и министри или зам. министри, когато предстои провеждане на Европейски съвет или на важно заседание на Съвета на ЕС.

В пленарна зала в португалския парламент се извършват следните обсъждания:

- през първото тримесечие на всяка година министър-председателят прави отчет за участието на страната в ЕС през предишната година;
- в началото на всяко полугодие се дебатира развитието на ЕС, като това става в присъствието на правителството;
- обсъждат се и проекторезолюции по различни актове на ЕС, предложени с доклад на Комитета по европейските въпроси.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Комитетът по европейските въпроси може да възложи на един или повече специализирани парламентарни комитети да подготвят мнение по определен проект на документ на ЕС. Ако в мнението на специализирания комитет се препоръчва оценка на акта на ЕС, то такава оценка се прави от Комитета по европейските въпроси. Ако се изготвя и писмен доклад, то към него се прилага мнението на съответния специализиран комитет.

Въвеждането на директивите на ЕС е задача на специализираните комитети.

Мандат

Оценката на акта на ЕС, приета от Комитета по европейските въпроси, няма силата на мандат. Тя цели да ориентира правителството, без да има обвързващ характер.

Информационна обезпеченост

Правителството е длъжно да изпраща на парламента (Комитета по европейските въпроси) незабавно след получаването им следните проекти за документи на ЕС:

- договори и конвенции между страните-членки или на Европейските общности в областта на техните външни отношения;
- актовете със задължителна сила, освен когато засягат ексекутивните функции на европейските институции;
- споразуменията и решенията на Съвета на ЕС;
- незадължителни актове, които имат важно значение за страната;
- документи със стратегическо значение за икономическата и социалната политика, а така също за секторните политики.

Помощни органи

Дейността на Комитета се подпомага от асистенти и от Отдела за съдействие на комитетите към Дирекция “Техническо съдействие и секретарски услуги”, подчинен на Генералния секретар на парламента.

2.4 Австрия

Член на Европейския съюз от 1 януари 1995 г.

Двукамерен парламент – Национален съвет (Националрат – 183 члена) и Федерален съвет (Бундесрат – 62 члена).

Органът към Националния съвет (долната камара), който е компетентен по европейските въпроси, е така нареченият Главен комитет. Уреден е и Постоянен подкомитет по въпросите на Европейския съюз, който е постоянно действащ орган на Главния комитет и се избира от него. Главният комитет делегира своите правомощия на постоянния подкомитет.

Главният комитет се състои от 32 члена. Постоянният подкомитет включва 13 члена и 13 заместник-члена. Броят на членовете може да бъде променен в зависимост от естеството на обсъждания въпрос. Членовете на Европейския парламент и на Федералния съвет имат право да присъстват на заседанията на постоянния подкомитет.

Към Федералния съвет е създаден Комитет по Европейския съюз, който включва 15 члена. Броят на членовете може да бъде променен в зависимост от естеството на обсъждания въпрос.

Нормативна база

Правната уредба на парламентарния контрол върху актовете на Европейския съюз се съдържа в Конституцията и в специален закон.

Контролирани актове

Главният комитет и неговият постоянен подкомитет по въпросите на Европейския съюз могат да контролират всички актове, постъпващи от ЕС.

Компетентност

Националният съвет и Федералният съвет имат конституционно гарантирано правомощие на изчерпателна и незабавна информация и могат да приемат мнение относно законодателните актове на Европейския съвет, консултативните документи от Комисията (Зелени и Бели книги) и законодателните предложения на Комисията.

Процедура

Федералното правителство е длъжно да изпрати на парламента проектите на актовете и документите на органите на Европейския съюз. Преди обсъждане на съответния въпрос член на правителството трябва да представи встъпителен доклад.

Комитетът по Европейския съюз на Федералния съвет се занимава със стратегически въпроси на изграждането и развитието на Съюза, с тези като енергийната сигурност, разширяването, Конституцията за Европа, институционалната реформа, подобряването на законодателството на ЕС и т. нат.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Хармонизацията на австрийското законодателство с правото на ЕС е от компетенцията на специализираните парламентарни комитети.

Мандат

Мнението на парламента (както на Националния съвет, така и на Федералния съвет) е политически задължително за правителството. Ако член на федералното правителство желае да се отклони от мнението на парламента при наличието на уважителни причини, Националният съвет (Главният комитет) трябва да бъде консултиран.

В случай че се засягат правомощията на федералните провинции, те също могат да въздействат върху позицията на Австрия, като представят свои мнения.

Помощни органи

Администрацията на австрийския парламент включва направление “ЕС и международна служба” (отдел А3). В рамките на това направление има 4 отдела. Два от тях са свързани с ЕС. Това са “ЕС – координация”- А3.1 и “Европейски връзки” – А3.2. Отдел А3.1 обслужва Главният комитет и неговия постоянен подкомитет за ЕС, както и Комитета за ЕС на Федералния съвет. По-специално отдела включва:

- База-данни с документи на ЕС;
- Информационен пункт за ЕС, насочен към депутатите;
- Аналитично звено;
- Координационно звено за координация на връзките между Главния комитет и специализираните парламентарни комитети;
- Звено за мониторинг на процедурата за контрол по европейските въпроси.

В отдел А3.1 работят 12 души.

Отдел А.3.2 се занимава с контактите с европейските институции и по-специално с Европейския парламент. Там работят 8 души. В компетенциите на този отдел е и дейността на Конференцията на парламентарните комитети по европейските въпроси (COSAC), както и организирането и участието в парламентарни срещи, свързани с Европейския съюз. Отделът поддържа връзки с евродепутатите от Австрия и към него е наблюдателят на австрийския парламент в Брюксел.

2.5. Финландия

Член на Европейския съюз от 1 януари 1995 г.

Еднокамерен парламент.

Европейските въпроси са от компетенцията на т. нар. Голям комитет. Той се състои от 25 редовни и 13 алтернативни члена, представляващи пропорционално всички партии, представени в 200-членната камара на парламента.

Нормативна база

В новата конституция на страната, приета през 2000 г. са включени два текста, засягащи пълномощията на парламента (Eduskunta) по отношение на участието на страната в ЕС. В чл. 93 “Компетенции в областта на външната политика” е записано, че парламентът участва в националната подготовка на решенията, които трябва да се приемат в Европейския съюз, тогава когато тези решения по Конституция са от компетенцията на парламента.

Чл. 96 дава разгърнато описание на посоченото в чл. 93 право. Този член е озаглавен “Участие на парламента в националната подготовка по въпросите, свързани с Европейския съюз”. Там се казва, че правителството е длъжно да изпрати на парламента без забавяне проекта на всеки документ на ЕС, попадащ в кръга на компетенциите на парламента, за да може той да определи своевременно своята позиция по него.

Не е приеман специален закон за отношенията между правителството и парламента по европейските въпроси.

Компетентност

Във Финландия Големият комитет, който е съществувал още преди влизането на страната в ЕС, играе ролята на мини “горна камара” и е официалният орган, упълномощен да извършва парламентарен контрол по въпросите на ЕС.

Контролирани актове

Големият комитет може да разглежда всички проекти за нормативни актове, които са изготвени от Европейската комисия – както проекти, предназначени за Съвета, така и актове, свързани с екзекутивните функции на самата Комисия. На практика, обаче, Големият комитет се занимава само с актовете, които са изпратени от Министерския съвет с меморандум за подготовка на парламентарно становище и са предназначени за Съвета на ЕС.

Освен това министър-председателят представя в Големия комитет доклад преди и след провеждането на Европейски съвет. При провеждането на междуправителствени

конференции на страните-членки на ЕС министър-председателят, или член на правителството, периодично информират Големия комитет и Комитета по външните отношения за правителствената позиция. Въпросите на Световната търговска организация, доколкото те са част от европейското право, също са от компетенцията на Големия комитет и за тази цел към него е създаден специален подкомитет.

Процедура

Когато става въпрос за проекти на правни актове, равнозначни на закони или международни споразумения, които попадат в компетенциите на парламента, то тези актове се обозначават като дела “U” и по тях се поддържа обмен на становища и други текущи документи между министерския съвет и парламента. Останалите документи от Европейската комисия се обозначават като дела “E” и по тях обикновено не се подготвя становище на Големия комитет.

Основната задача на Големия комитет е да изготви своевременно парламентарно становище (мандат) по разглежданите проекти на европейски актове. Мандатът трябва да е готов на една твърде ранна фаза, още преди обсъждането на проекта в съответната работна група на Съвета на ЕС. При подготовката на становището се използват материалите, предоставени от министерския съвет, включително тяхното становище по проекта. Използват се, също така становищата на един или повече специализирани парламентарни комитети (комисии) и становища на собствените щатни и външни експерти на Големия комитет. Големият комитет може и да не приеме становище по даден проект.

Обсъждането на становищата обикновено става на заседанията, които се провеждат в сряда. Не се извършва гласуване, а председателят на комитета обобщава дебата и съответно се правят изменения и допълнения в проектостановището, изготвено от експертите. Последният вариант на становището, който се счита одобрен от Комитета, представлява мандата за преговорите в работните групи на Съвета на ЕС.

На заседанията, които се провеждат в петък, се изслушват министрите и министър-председателят, преди и след заседанията на Съвета на ЕС или на Европейския съвет.

Заседанията на Големия комитет са закрити.

Председателският съвет на парламента може да реши някой важен въпрос, обсъждан от Големия комитет, да се постави за дебат в пленарната зала, но без да се приемат решения.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Специализираните парламентарни комитети получават от министерския съвет (чрез председателството на парламента) европейските документи, идващи от Европейската комисия, които засягат техните ресори. Те получават и съответните придружаващи документи на министерския съвет – становища, информации и др. Специализираните комитети подготвят становища за Големия комитет по разпределените им европейски актове от група “U”. Те могат и да канят съответните ресорни министри за изслушване преди и след заседания на специализираните състави

на Съвета на ЕС. Особено важни са становищата на Комитета по правните въпроси и на Комитета по административните въпроси при изработването на становището на Големия комитет по европейските въпроси, свързани с правосъдието и вътрешните работи.

Големият комитет не е ангажиран с въвеждането в националното право на директивите от ЕС, с това се занимават специализираните комитети в рамките на нормалната законодателна процедура.

Компетенциите при междудържавното сътрудничество на страните-членки на ЕС в отбраната и сигурността принадлежат на Комитета по външните отношения. Този комитет се информира и за хода на преговорите при междуправителствени конференции в ЕС.

Мандат

Парламентарният мандат за преговорните позиции е политически обвързващ. Практиката показва, че министрите следват дадените им от Големия комитет указания. В някои случаи те се отклоняват с цел да постигнат по-добър резултат, но тогава трябва да дадат обяснение на Големия комитет непосредствено след съответното заседание на Съвета на ЕС.

Информационна обезпеченост

Чрез интегрирана електронна информационна система правителството (Секретариатът по европейските въпроси) предоставя на парламента всички проекти и други документи на Европейската комисия. Документите от вид ‘U’ задължително се придружават от меморандум (становище), а тези от вид ‘E’ – все по-често.

Парламентът получава, също така, от министерския съвет писмена информация (освен устното докладване) за проведени заседания на Съвета на ЕС и Европейския съвет, където се посочват приетите решения и техните последици за страната.

Всеки 6 месеца правителството докладва на Големия комитет за изпълнението на програмата на изминалото председателство на Съвета на ЕС.

Помощни органи

Големият комитет и Комитета по външните отношения имат свои секретариати, които, заедно с персонал на отделите за външна и за вътрешна информация, образуват Секретариат за ЕС на парламента. Той отговаря и за връзките с европейските институции, замествайки, по този начин, международния отдел на парламента. Постоянният представител на финландския парламент в Европейския парламент е към Секретариата за ЕС. Персоналът на Секретариата за ЕС включва 15 човека и разполага с постоянен пункт за обучение в Брюксел.

2.6 Полша

Член на Европейския съюз от 1 май 2004 г.

Двукамерен парламент. Долната камара се нарича „Сейм”, а горната – „Сенат”.

Органът, който се занимава с европейските въпроси, е Комитетът по въпросите на Европейския съюз към Сейма. Той се състои от 41 члена, представляващи пропорционално парламентарните групи в 460-членния Сейм.

Нормативна база

Контролът върху европейските въпроси е уреден в специален закон, в Правилниците на Сейма и Сената и в решение на правителството.

Специалният закон, приет на 11 март 2004 г. е озаглавен “Закон за сътрудничество между Министерския съвет, Сейма и Сената по въпроси, свързани с членството на Република Полша в Европейския съюз”. В закона, по-специално се казва, че правителството е длъжно да предоставя на Сейма и Сената информация по всички въпроси, свързани с членството на Полша в ЕС. Това трябва да става незабавно след получаването на документите. Когато става въпрос за проекти на нормативни актове на ЕС, те трябва да се придружават от проект на позиция на правителството.

Компетентност

Компетентността на Комитета по въпросите на Европейския съюз към Сейма не е ограничена до законодателните актове на органите на Европейския съюз. Той може да дава становища и по вътрешни законодателни актове, ако маршалът на Сейма му разпредели подобни актове.

Уредени са и други форма на парламентарен контрол – министерският съвет информира Комитета по европейските въпроси на всеки шест месеца за участието на Полша в дейността на Европейския съюз, Комитетът дава мнение за кандидатите за определени постове в органите на Европейския съюз и др.

Контролирани актове

Комитетът по въпросите на Европейския съюз към Сейма може да приеме мнение по всеки законодателен акт на Европейския съюз. С приоритет се ползват следните актове – законодателните предложения на Европейския съюз, проектите за позиция по законодателните актове на Европейския съюз на правителството, проектите за международни договори, проектите за решения на представителите на правителствата на държавите-членки, както и проектите на актове на органите на Европейския съюз, които нямат законодателен характер.

Особено значение имат документите от стратегическо значение и проектите на правителствени позиции по тях имат приоритет при извършването на парламентарния контрол. Обект на контрол са и онези предложения на Европейския съюз, които са придружени от проект на позиция, одобрена от Европейския комитет на Министерския съвет. Селекцията и крайното решение кои актове да се обсъждат, принадлежи на Президиума на Комитета по въпросите на Европейския съюз.

Комитетът по въпросите на Европейския съюз изразява своето становище за кандидатурите на правителството за по-важните длъжности в европейските институции.

Процедура

Контролната процедура се извършва на три етапа.

- Първият етап започва с постъпването на новите законодателни предложения на Европейската комисия. Правителството е длъжно да представи проекта си за позиция в 14-дневен срок от получаването на съответния проект за законодателен акт на органите на Европейския съюз. Комитетът по въпросите на Европейския съюз може да прави бележки по тези предложения в срок до 21 дена след представяне на документа от министерския съвет.
- Вторият етап протича по време на европейската законодателна процедура. Министерският съвет уведомява писмено Сейма за развитието на законодателния процес в Европейския съюз и представя позицията на правителството. Комитетът не е ограничен във времето и може да излага мнението си на няколко пъти.
- Последният етап от парламентарния контрол се отнася до времето преди самото обсъждане в Съвета на ЕС. Правителството е длъжно да поиска мнението на Сейма, което е основа за позицията на правителството.

Комитетът по въпросите на Европейския към Сейма провежда средно по 6-8 заседания месечно, а аналогичният орган към Сената – 3 заседания месечно.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Участието на останалите комитета на Сейма при осъществяването на контрола върху актовете на Европейския съюз не е задължително.

Комитетът по въпросите на Европейския съюз към Сейма работи в тясна връзка със Законодателното бюро на сейма.

Мандат

След завършване на процедурата на парламентарния контрол Комитетът по въпросите на Европейския съюз изразява мнение, което е акт на Сейма. То не е задължително за правителството, но представлява основа за финалната му позиция. Ако правителството не е съгласно с мнението на Сейма, негов представител трябва да обясни причината за това различие.

Информационна безопасност

Комитетът по въпросите на Европейския съюз получава чрез Сейма по електронна поща всички документи, които правителството получава от Европейския съюз. Комитетът разполага с база данни, която включва само тези документи, с които Комитетът работи, както и мненията на Комитета, дневния ред на заседанията му и мненията на експерти.

Помощни органи

В секретариата на комитета работят 7 служители, а в аналогичния орган към Сената - 5 служители.

2.7 Словения

Член на Европейския съюз от 1 май 2004 г.

Двухамерен парламент - Националното събрание (долната камара – 90 члена) и Национален съвет (горна камара – 40 члена).

Към Националното събрание е създаден Комитет по европейските въпроси със 17 члена. В парламентарния контрол участва и Комитетът за външна политика.

Към Националния съвет е уредена Комисия по международни връзки и европейски въпроси с 10 члена, които представляват групи с различни интереси (Националният съвет се състои от представители на териториални образувания, нетърговски дейности, работодатели, работници, фермери и занаятчии).

Нормативна база

Правната уредба на парламентарния контрол върху актовете на Европейския съюз се съдържа в Конституцията, специален закон, Процедурните правила на Националното събрание и Процедурните правила на Националния съвет.

Специалният закон задължава правителството да предоставя на парламента проектите на нормативни актове на ЕС, които засягат вътрешното законодателство, придружени от оценка на въздействието, които приемането на тези актове би имало за Словения. Въздействието трябва да бъде оценено в следните аспекти:

- необходимост от законодателни промени;
- последствия за бюджета;
- икономически въздействия;
- последствия за администрацията;
- въздействие върху околната среда.

Компетентност

Комитет по европейски въпроси към Националното събрание

Занимава се с въпросите, свързани с Европейски общности и със сътрудничество в областта на правосъдието и вътрешните работи. Комитетът за външна политика е компетентен да се произнася по въпросите, свързани с общата външна политика и политика на сигурността на страните-членки на ЕС.

Всички предложения за правни актове на Европейския съюз се изпращат от правителството до Националното събрание. Националното събрание е компетентно да обсъжда и други документи, свързани с Европейския съюз по своя инициатива или по предложение на правителството.

Комисия по международни връзки и европейски въпроси към Националния съвет

Представител на Националния съвет присъства на заседанията на Комитетите по европейски въпроси и външна политика към Националното събрание.

Националният съвет и неговите органи като Комисията по международни връзки и европейски въпроси се занимават само с онези въпроси, които се обсъждат от Националното събрание. На теория всеки член на Националния съвет може да постави за обсъждане въпрос пред съответния комитет или Националното събрание.

Комисията по международни връзки и европейски въпроси може да обсъжда и всеки въпрос, поставен пред тях от Президента на Националния съвет.

Контролирани актове

Национално събрание

Правителството изпраща на Националното събрание (Комитета по европейски въпроси) проектите за актове от законодателен характер, както и проекторешения от политически характер, по които се приемат решения от представителите на правителствата на страните-членки в европейските институции.

Националното събрание упражнява контрол само върху въпросите от стратегическо значение за страната, както и върху онези въпроси, по които правителството търси одобрение. Те се определят от председателя на Комитета. Всеки член на парламента може да включи въпрос, свързан с Европейския съюз в дневния ред на заседанието на Комитета.

Национален съвет

Процесът на контрол е селективен. Комисията се занимава само с онези въпроси, които се обсъждат от Националното събрание.

Процедура

Национално събрание

Въпросите за обсъждане се изпращат от правителството до Президента на Националното събрание, който ги разпределя на компетентните комитети. Правителството е длъжно да сезира парламента незабавно след изготвянето на проект за позиция, но не по-късно от пет седмици след получаване на съответния проект от органите на Европейския съюз. На практика разпределението се извършва от Секретариата на Комитета по европейски въпроси.

Правителството изпраща на Националното събрание проектите на законодателни актове на органите на Европейския съюз, обяснителните меморандуми на правителството и оценките за последиците от приемането на актовете.

По правило всички позиции на правителството се обсъждат общо преди заседанията на Съвета на ЕС. Назначава се докладчик измежду членовете на комитета, който е отговорен за представянето на съответния въпрос пред Комитета. Заседанията на Комитета се провеждат 4-5 пъти месечно.

Националния съвет

Националното събрание изпраща на Националния съвет проектите за законодателни актове на органите на Европейския съюз, обяснителните меморандуми на правителството и оценките за последиците от приемането им.

Представител на Националния съвет (и на Комисията по международни връзки и европейски въпроси) присъства на заседанията на Комитетите по европейски въпроси и външна политика към Националното събрание. Той има право да получи всички материали по въпросите, които ще се обсъждат от Комитета по европейски въпроси и Комитета по външна политика.

Комисията по международни връзки и европейски въпроси обсъжда въпроса, приема мнение и изпраща свой член да го представи на заседанието на Националното събрание. Мнението трябва да се представи поне два дена преди заседанието на съответния комитет на Националното събрание. Ако мнението на Националния съвет не бъде получено в този срок, приема се, че той е съгласен с предложението на правителството. Комисията провежда средно 1–2 заседания месечно.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Национално събрание

Въпросите, свързани с Европейския съюз, задължително се обсъждат и от специализираните комитети. Те трябва да представят своето становище на Комитета по европейски въпроси не по-късно от 2 дни преди деня на неговото заседание, в противен случай се мята, че те се съгласяват с позицията на правителството.

Национален съвет

Други органи към Националния съвет могат да обсъждат всеки въпрос, свързан с Европейския съюз, ако това им е било възложено от Президента на Националния съвет.

Мандат

Национално събрание

Комитетът по европейски въпроси приема своя позиция, В някои случаи, по настояване на $\frac{1}{4}$ от депутатите или по настояване на Комитета по европейските въпроси или на базата на решение на Председателството на Националното събрание, въпрос, свързан с ЕС, се обсъжда на пленарно заседание на събранието и се приема решение (мандат) за правителството.

Позицията както на Комитета по европейски въпроси, така и на Националното събрание, са политически задължителни за правителството. Правителството може да се отклони от позициите, приети от Комитета, но трябва да уведоми Националното събрание за това, както и за причините за отклонението. Правителството не може да се отклонява от позицията, приета на пленарно заседание на Националното събрание.

Национален съвет

Комисията по международни връзки и европейски въпроси приема позиция, която има консултативен характер. Тя се изпраща на Националното събрание, а не на правителството.

Информационна обезпеченост

Националното събрание разполага с база данни. Секретариатът на Комитета по европейски въпроси има достъп до базата данни на правителството. Националният съвет (и комисията към него) нямат собствена база данни по европейските въпроси и ползват базата данни на Националното събрание.

Помощни органи

Към Комитета по европейските въпроси на Националното събрание е създаден Секретариат, който определя въпросите, по които се упражнява парламентарен контрол. В секретариата работят 11 служители. Към Комисията по международни връзки и европейски въпроси на Националния съвет работят трима експерти.

2.8. Унгария

Член на Европейския съюз от 1 май 2004 г.

Еднокамерен парламент.

Комитетът по европейските въпроси има 20 члена, представляващи пропорционално 386-членната камара на парламента.

Нормативна база

В края на 2002 г. е приета поправка на Конституцията на страната, с която парламентът се задължава да приеме с квалифицирано мнозинство специален закон за парламентарния контрол по европейските въпроси. Със същата поправка правителството се задължава да информира парламента за проектите за актове на ЕС и се упълномощава да представлява Унгария в управляващите органи на ЕС. Указаната поправка влиза в сила в момента на присъединяването на страната към ЕС.

На 17 май 2004 г. парламентът на Унгария приема Закон LIII/2004 за сътрудничеството между парламента и правителството по въпросите на Европейския съюз, който влиза в сила на 24 юни 2004 г., т.е. почти 2 месеца след присъединяването на Унгария към ЕС.

В изпълнение на посочения закон правителството е приело наредба за участието в процеса на взимане на решения в ЕС.

В Правилника за работа на парламента са направени съществени изменения и допълнения, с които са регламентирани отношенията между председателя на парламента, Комитета по европейските въпроси и останалите постоянни парламентарни комитети.

Компетентност

В унгарския парламент Комитет по европейските въпроси е единственият упълномощен орган за извършване на парламентарен контрол върху правителственото участие в процеса на взимане на решения в ЕС. Комитетът изслушва, също така, кандидатите за длъжности в европейските институции, номинирани от правителството.

Контролирани актове

Комитетът по европейските въпроси има право да разгледа всеки проект за нормативен акт и решение на европейска институция, където е необходимо участието на унгарското правителство. На практика подборът на подлежащите на парламентарен контрол значими европейски актове, свързани с промени в унгарското законодателство, се извършва от министерския съвет. С гласовете на 2/5 от състава на Комитета по европейските въпроси могат да бъдат включени в списъка за разглеждане допълнително годишно до 4 проекта на европейски актове. За периода от старта на

процедурата през м. септември 2004 г. досега Комитетът е разгледал 34 проекта на европейски актове.

Министър-председателят информира преди заседанията на Европейския съвет председателя на парламента, лидерите на парламентарните фракции, членовете на Комитета по европейските въпроси, председателите на комитетите по конституционните въпроси, за външните отношения, други председатели на комитети и парламентарни служители, за правителствената позиция, която ще бъде представена от унгарското правителство на съвета. След заседанието на Европейския съвет министър-председателят информира парламента на пленарно заседание за резултатите от заседанието.

Процедура

Комитетът започва процедурата в съответствие с график, приет в началото на годината на базата на планираните за разглеждане проекти. Процедурата може да отнеме различно време, в зависимост от сложността на предлагания проект и становището може да се обсъжда в течение на няколко заседания на комитета. То се формулира в устна форма от председателя на комитета. Стенограмата от заседанието с формулираното становище (мандат) се предават на председателя на парламента и на правителството в течение на 24 часа след заседанието. В заседанието на Комитета, когато се формулира становището, участват също председателя на специализирания парламентарен комитет (комитети), които са подготвяли свои предварителни становища и по един експерт за всяка парламентарна фракция.

При подготовката на становището на Комитета се използва становището, подготвено от министерския съвет. То включва задължително: резюме на европейския акт; прилаганата процедура в ЕС за взимане на решение; графика за приемането на акта в Съвета на ЕС; позицията на правителството по акта и целите, които си поставя за постигане в процеса на приемане на акта; евентуалните правни последици от акта. Парламентът може да поиска разширено становище на правителството, което да включва и оценка на въздействието от акта и позицията по него на други страни-членки и на европейските институции.

Заседанията на Комитета се провеждат с различна честота, в зависимост от натовареността на комитета. На тях присъстват министрите или зам. министри, когато предстои през следващата седмица те да участват в заседание на съответния състав на Съвета на ЕС. Ако на Съвета на ЕС се е наложило да бъде подкрепена позиция, различна от тази, формулирана в мандата на Комитета по европейските въпроси, съответният министър, или негов представител, трябва да обясни това поведение на заседание на комитета след съответния Съвет на ЕС. Ако отклонението засяга конституционен въпрос, то се нуждае от одобрение на парламента.

Участие на специализираните парламентарни комитети

По предложение на Комитета по европейските въпроси председателят на парламента може да възложи на съответния специализиран парламентарен комитет да подготви становище по проекта за европейски акт (решение), като укаже срока за представяне на документа. Специализиран комитет може да подготви становище и по

своя собствена инициатива. Въпросите, свързани с възлагането на становища, се обсъждат в Конференцията на председателите на парламентарните комитети.

Въвеждането на директивите на ЕС е задача на специализираните комитети.

Мандат

Парламентарният мандат, изразен чрез Комитета по европейските въпроси, е политически обвързващ за правителството.

Информационна обезпеченост

В посочения по-горе закон LIII/2004 е указано, че правителството трябва да изпраща на парламента, незабавно след тяхното получаване, всички проекти на нормативни актове, предложения и други документи, които са включени в дневния ред на Съвета на ЕС. В този кръг от документи попадат и документите на COREPER и на Работните групи към Съвета.

Документите на Европейската комисия (Бели и Зелени книги и други) се изпращат от нея директно на парламента.

За обслужване на Комитета по европейските въпроси и като цяло на парламента, по отношение на документите на Съвета на ЕС, се използва база данни, наречена EUDOC. Тя е стартирана през м. март 2004 г., около 2 месеца преди членството в ЕС. Обслужва се от 2 администратора от секретариата на комитета. Те получават документите по електронна поща от министерството на външните работи и ги вкарват в структурата на базата данни. Целта е обединяване в отделни досиета на документи от различни източници, което подпомага търсенето на информацията и следенето на хода на контрола в Комитета. В момента базата-данни съдържа около 30 000 документа. Има 2 нива на достъп до документите – публичен и за депутатите и администрацията.

В края на всяка година правителството информира парламента на пленарно заседание за развитието на въпросите, свързани с ЕС.

Помощни органи

Комитетът разполага със секретариат, включващ 9 души. Той подготвя становища по проектите на европейски актове и организира дейността на Комитета.

В Службата за външни отношения, която е подчинена директно на председателя на парламента, има отдел “Европейски съюз”, където работят 7 сътрудника, 2 от тях в постоянното представителство на унгарския парламент в Брюксел. Задачите на тази служба са осигуряване на информация и анализи за председателя и депутатите по основни въпроси на ЕС, планиране на политиката на унгарския парламент по отношение на ЕС, поддържане на връзки с представителството в Европейския парламент и с унгарските депутати там.

2.9. Чешка република

Член на Европейския съюз от 1 май 2004 г.

Двукамерен парламент – Камара на представителите с 200 члена и Сенат с 80 члена.

Към Камарата на представителите има Комитетът по европейските въпроси с 20 члена. Към сената – Комитет по въпросите на ЕС с 11 члена.

Нормативна база

Правната уредба на парламентарния контрол върху актовете на Европейския съюз се съдържа в Конституцията, специален закон за дейността на Камарата на депутатите, решение на правителството и Процедурните правила на Сената.

Компетентност

Камара на депутатите

Компетентността на Комитета по европейските въпроси към Камарата на депутатите не е ограничена до законодателните актове на органите на Европейския съюз. Той може да дава становища и по вътрешни законодателни актове.

Правителството е длъжно незабавно да изпраща предложенията за законодателни актове и други документи на Европейските общности заедно с предварителното мнение на правителството.

Комитетът по европейски въпроси към Камарата на депутатите упражнява и други форми на парламентарен контрол – например обсъжда номинациите за определени постове в органите на Европейския съюз.

Сенат

Комитетът по европейски въпроси към Сената разглежда въпросите от компетенцията на Европейските общности (1 стълб) и задължителните мерки на органите на Европейския съюз. Останалите комитети към Сената се занимават с въпросите на така наречените 2 и 3 стълб – сътрудничество в правосъдието и вътрешните работи и въпроси на общата външна политика и политиката на сигурност.

Контролирани актове

Комитет по европейски въпроси към Камарата на депутатите

Правителството е длъжно да предава проектите на актовете на Европейските общности и на Европейския съюз до Камарата на депутатите чрез Комитета за европейски въпроси.

Чешката система на парламентарен контрол е селективна. Подборът на актовете се извършва чрез гласуване на членовете на Комитета въз основа на анализ на Парламентарния институт, Правния отдел и препоръката на председателя на Комитета.

Комитет по европейски въпроси към Сената

Този комитет е компетентен да упражнява контрол върху предложенията за законодателни актове и задължителни мерки на органите на Европейския съюз. И при този комитет се извършва селекция от председателя на комитета.

Процедура

Комитет по европейски въпроси към Камарата на депутатите

Комитетът по европейски въпроси към Камарата на депутатите получава правителствената позиция по всеки проект на Европейския съюз в срок от 10 дни след получаването му от Съвета на ЕС. Комитетът може да изпрати съответния проект заедно с мнението си на другите парламентарни комитети или в пленарна зала. Ако решение на Комитета не е включено в дневния ред на следващото заседание на камарата или последната не е взела предвид включването му в дневния ред, мнението на Комитета се смята за мнение на камарата.

Всяко решение на комитета се придружава с мнение за съответствие на акта с принципа за субсидиарност.

Правителството е длъжно да изпрати доклад на Комитета по европейски въпроси за заседанието на Съвета на ЕС. Уредено е изключение. В спешни случаи правителството може да действа без да се прилага парламентарният контрол.

Комитетът провежда средно по 3 заседания месечно.

Комитет по европейски въпроси към Сената

Комитетът по европейски въпроси към Сената разглежда документите със стратегическо значение по предложение на неговия председател. Инициатива за разглеждане на даден документ може да поеме и отделен член на комитета. Правителството е длъжно да изпрати съответния документ на Сената в 14 дни след получаването му от органите на Европейския съюз. Назначава се докладчик измежду членовете на комитета.

Съгласно Процедурните правила на Сената парламентарният контрол на комитета може да бъде до 35 дни. Комитетът провежда средно по 3 заседания месечно.

Участие на специализираните парламентарни комитети

Камара на депутатите

Членовете на специализираните парламентарни комитети могат да присъстват на заседанията на Комитета по европейски въпроси и да представят там позицията си.

Сенат

В парламентарния контрол върху актовете на Европейския съюз участва и Комитетът по външни работи към Сената.

Комитетът по европейски въпроси може да поиска мнение от други комитети към Сената.

Мандат

Камара на депутатите

Актовете на комитета (или на камарата – тя също може да се произнесе по отделни по-важни европейски въпроса) се вземат под внимание от правителството при изготвяне на позицията му при обсъжданията в органите на Европейския съюз (но не са задължителни за правителството).

Сенат

Комитетът по европейски въпроси към Сената може да препоръча на Сената да приеме решение по даден въпрос, но актът на комитета не замества акта на Сената.

Решението на комитета не е задължително за правителството.

Информационна обезпеченост

Комитетите по европейските въпроси на Камарата на депутатите и на Сената разполагат със собствени бази данни с европейските актове и съпътстващите ги документи (оценки, становища, решения и др.)

Помощни органи

В секретариата на Комитет по европейски въпроси към Камарата на депутатите работят 5 служители. В секретариата на Комитета по европейските въпроси на Сената работят 3 служителя. Работата на Комитета по европейски въпроси към Камарата на депутатите се подпомага от Парламентарния институт и Правния отдел. Членовете на Комитета по европейските въпроси към Сената се подпомагат в работата си от Независимия отдел по европейски въпроси и от Парламентарния институт. Сенатът има постоянен представител в Европейския парламент.

3. Преглед по основни белези

3.1. Нормативна база и степен на задължителност на парламентарните позиции

Държава	Парламент/ Камара	Компетентен орган за парламентарен контрол	Нормативна база	Степен на задължителност на мандата
Австрия	Национален съвет	Главен комитет - Постоянен подкомитет по въпросите на Европейския съюз	Конституция – чл. 23e – 23f Специален закон	Мнението на Националния и на Федералния съвет е политически задължително за правителството
	Федерален съвет	Комитет по Европейския съюз		
Белгия	Камара на представители- те	Федерален комитет по европейските въпроси	Конституция – чл.68	Няма мандат. Възможност за представяне на мнение
	Сенат	Комисия по европейските въпроси		
Великобритания	Камара на общините	Комисия за контрол върху европейското законодателство	Решение на Камарата на общините	Мнение без задължителен характер
	Камара на лордовете	Комисия по Европейския съюз	Решение на Камарата на лордовете	
Германия	Бундестаг	Комисия по европейските въпроси	Конституция – чл.23 и 45	Мнение на парламента, което е политически задължително за правителството
	Бундесрат	Комисия по европейските въпроси		
Гърция	Парламент	Комисия по европейските въпроси	Конституция – чл.70, Правилник на парламента – чл.41В	Мнение без задължителен характер
Дания	Фолкетинг	Комитет по европейски въпроси	Конституция	Мандат, който е политически задължителен за правителството
Естония	Риигикогу	Комисия по въпросите на Европейския съюз	Правилник на парламента	Мнение, което е политически

МОДЕЛИ НА ПАРАЛАМЕНТАРЕН КОНТРОЛ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ

				задължително за правителството
Ирландия	Камара на депутатите Сенат	Смесена комисия по европейските въпроси	Специален закон	Мнение без задължителен характер
Испания	Конгрес на депутатите Сенат	Смесена комисия по европейските въпроси	Специален закон (№ 8 от 1994 г.)	Мнение без задължителен характер
Италия	Камара на депутатите Сенат	Комисия по политиката към Европейския съюз Постоянна комисия по политиката към Европейския съюз	Специален закон	Мнение без задължителен характер
Кипър	Камара на представителите	Комисия по европейските въпроси	Конституция Правилник на парламента	Мнение без задължителен характер
Латвия	Сейма	Комисия по европейските въпроси	Конституция Правилник на парламента	Мнение е политически задължително за правителството
Литва	Сеймас	Комисия по европейските въпроси	Специален закон, Правилник на парламента	Мнение, което е политически задължително за правителството
Люксембург	Камара на депутатите	Комисия по външни и европейски отношения, отбрана, сътрудничество и имиграция	Правилник на парламента	Мнение без задължителен характер
Малта	Камара на представителите	Постоянна комисия за външни и европейски отношения	Правилник на парламента	Мнение без задължителен характер
Полша	Сейм Сенат	Комитет по европейските въпроси Комитет по европейските въпроси	Специален закон Правилник на Сейма Правилник на Сената Решение на правителството	Мнение без задължителен характер
Португалия	Събрание на Републиката	Комисия по европейските въпроси	Конституция – чл.161(n), 163 (f), 164 и 197 Специален	Мнение без задължителен характер

МОДЕЛИ НА ПАРАЛАМЕНТАРЕН КОНТРОЛ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ

			закон	
Словакия	Национално събрание	Комисия по европейските въпроси	конституционен закон № 379/2004	Мнение, което е политически задължително за правителството
Словения	Национално събрание	Комитет по европейските въпроси	Конституция Специален закон Процедурни правила на Националното събрание	Позицията на Комитета към Националното събрание е задължителна за правителството
	Национален съвет	Комисия по международни връзки и европейските въпроси.	Процедурни правила на Националния съвет	Позицията на Комисията към Националния съвет няма задължителен характер
Унгария	Национално събрание	Комитет по европейските въпроси	Конституция (чл.35) Специален закон Правилник за работа на Националното събрание Наредба на правителството	Становището е политически задължително за правителството
Финландия	Едускунта	Голям комитет	Конституция – чл.93, 96 и 97	Мандат, който е политически задължителен за правителството
Франция	Национално събрание	Делегация за Европейския съюз	Конституция – чл.88-4	Мнение без задължителен характер
	Сенат	Делегация за Европейския съюз		
Холандия	Камера на представителите	Комитет по европейските въпроси	Конституция – чл.90-95	Мнение без задължителен характер
	Сенат	Постоянна комисия по европейските въпроси		
Чешка република	Камера на депутатите	Комитет по европейски въпроси	Конституция – чл.10b Специален закон	Мнение без задължителен характер
	Сенат	Комитет по въпросите		

		на ЕС	правила на Сената Решение на правителството	
Швеция	Риксдаг	Комитет за Европейския съюз	Конституция – чл.6 Закон за Риксдага – глава 10	Мандат, който е поитически задължителен за правителството

3.2. Компетентност

В различните държави-членки на Европейския съюз се наблюдават особености във връзка с компетентността на парламентарният орган, който отговаря за парламентарния контрол върху правителството при приемането на актовете на органите на Европейския съюз.

В някои държави този орган е компетентен да **упражнява контрол по всички въпроси, засягащи отношенията на държавата с Европейския съюз** – например Австрия, Гърция, Унгария, Португалия, Полша. В други държави комитетът (комисията) по европейски въпроси е с **по-ограничена компетентност**. Така в Словения, където Комитетът по европейски въпроси към Националното събрание се занимава с въпросите от така наречените 1 и 3 стълб. Комитетът за външна политика е компетентен да се произнася по въпросите от така наречения 2 стълб.

Комитетът по европейски въпроси към Сената на Чешката република разглежда въпросите от така наречения 1 стълб и задължителните мерки на органите на Европейския съюз. Останалите комитети към Сената се занимават с въпросите на така наречените 2 и 3 стълб. Комитетът по европейски въпроси на Дания пък не се занимава с въпросите за отбраната и сигурността (компетентен е Комитетът по външни отношения) и въпросите в областта на правосъдието и вътрешните работи (компетентен е Комитетът по правни въпроси). Във Финландия компетентен по въпросите по отбраната и сигурността е Комитетът по външни отношения.

В някои държави комитетът (комисията) по европейски въпроси **упражнява и други форми на парламентарен контрол във връзка с отношенията с Европейския съюз**. Така в Полша министерският съвет информира Комитета по въпросите на Европейския съюз към Сейма на всеки шест месеца за участието на Полша в дейността на Европейския съюз, Комитетът дава мнение за кандидатите за дадени постове в органите на Европейския съюз и др. Комитетът по европейски въпроси към Камарата на депутатите на Чешката република обсъжда номинациите за определени постове в органите на Европейския съюз. Комитетът по европейски въпроси към датския парламент дава мандат на правителството за воденето на преговори в рамките на Световната търговска организация.

Различия се наблюдават и с оглед на това дали парламентарният орган по европейски въпроси е **компетентен да се занимава с обикновена законодателна дейност**. В повечето държави парламентарните комитети (комисии) нямат правомощия във връзка с вътрешното законодателство – Словения, Гърция, Дания, Финландия, Унгария, Португалия, т.е. те не се занимават с хармонизацията на националното право с това на ЕС. В някои държави такава компетентност обаче е налице. Така Комитетът по въпросите на Европейския съюз към Сейма на Полша и Комитетът по европейските въпроси към Камарата на депутатите на Чешката република могат да дават становища и по вътрешни законодателни актове.

3.3. Контролирани актове

При изследваните модели се наблюдават отлики с оглед на **обхвата** на контролираните от парламентарния орган актове. В някои от тях по принцип предмет на парламентарен контрол са **всички проекти за нормативни и други актове** на органите на Европейския съюз – Финландия, Унгария, Португалия, Полша, Чешка република, Словения, Гърция. В други – например в Дания, се извършва **подбор**. На практика, обаче, във всички изследвани модели парламентарният контрол се ограничава до **значимите и стратегически проекти** за нормативни и други актове на органите на Европейския съюз. В повечето държави подборът се извършва от **правителството** - така е в Дания, Финландия, Унгария. Подбор може да се извършва и от самия **парламентарен орган** – така е в Унгария, Полша, Чешка република, Словения. Възможно е селекцията да се извършва и от **Председателя на парламента** – например в Гърция.

3.4. Процедура

В държавите от Европейския съюз се наблюдават, най-общо, два типа контролни процедури.

Първата от тях е така наречената **„система, основана на документи“** (document-based system). При нея **фокусът се поставя върху изследването** на законодателните предложения и другите документи, получавани от институциите на Европейския съюз. Особеност на този модел е, че се извършва подбор на актовете и документите на **ранен етап** от процедурата по приемането им от европейските институции. Често националните законодателства уреждат **„резерва“**, съгласно която министрите не могат да се съгласяват с предложения в Съвета на ЕС докато не е завършен националният парламентарен контрол. При този вид процедура парламентът (и неговият орган, отговарящ по европейските въпроси) **като правило не дават обвързващ правителството мандат** при приемането на съответния акт от европейските институции. Тази процедура е възприета с различни модификации от парламентите на Великобритания, Ирландия, Франция, Чешката република, Холандия, Малта, Италия и други.

Втората контролна процедура е така наречената **„мандатна система“** („mandating system). При нея съответният парламентарен орган по европейските въпроси изготвя мнение (**становище**), **което е политически задължително** за правителството. В някои държави – Дания, Естония, Финландия, Латвия, Литва, Полша, Словакия и Швеция, комитетите по европейски въпроси **системно** дават мандат

на правителствата си. В други държави като Австрия и Унгария, правото да се дава мандат на правителството, се използва от парламентарните органи **по-рядко**. При тази система процесът на изготвяне на мандат обикновено **започва преди заседанията** на Съвета (Дания), но това не винаги е така – в Австрия, Словения и Полша контролната процедура започва още с **изготвянето на новите законодателни предложения** на органите на Европейския съюз. Налице са отлики в националните законодателства и по това **дали правителството може да се отклонява от мандата (в изрично уредени случаи**, както е във Финландия, Унгария и Полша; **при доклад на правителството** – в Австрия; **при нов мандат** – в Дания). В някои държави, ако парламентарният орган не даде становище до определен срок, правителството действа свободно – например в Словакия.

Наблюдават се и смесени системи, при които **се комбинират** „документната” и „мандатната” процедури – така е във Финландия, Унгария и Литва. В процеса на изготвяне на мнение (становище, мандат, доклад) в някои държави се въвежда т. нар. **специален докладчик**, подобен на този в Европейския парламент – така е при органите на Сената на Чешката република и Националния съвет на Словения.

Наблюдават се **три типа на информация**, съдържаща се в представената от правителствата позиция:

- информация, свързана със самото предложение на Европейския съюз – например тип процедура, цел на предложението;
- информация за въздействието за страната – законодателство, икономика, бюджет;
- информация за самите преговори – развитие на правителствената позиция, мнение на други европейски институции и на други страни-членки.

Някои от държавите-членки изрично предвиждат да се изследва **приложението на принципа на субсидиарността** – Камарата на депутатите на Чешката република. В други страни изрично се определят **времеви граници за парламентарния контрол** – така е в Чешката република, Полша, Унгария, Словения. Във всички изследвани модели на заседанията на Комитетите (комисиите) по европейските въпроси **присъстват** съответни представители на правителството, по необходимост членове на други постоянни комитети на парламента и експерти.

3.5. Информационна обезпеченост и помощни органи

От гледна точка на информационната обезпеченост на контролната процедура може да се изтъкне, че във всички разглеждани страни-членки правителството е задължено да предоставя своевременно на парламента актовете на ЕС. В страните, където има **„система, основана на документи”** (document-based system), обикновено парламентът получава всички документи, излизащи от Европейската комисия, както и други документи, свързани с участието на правителството в процеса на взимане на решение (например Комитетите към Европейската комисия). В страните с т. нар. **„мандатна система”** („mandating system) правителството задължително предоставя проектите за актове на Съвета на ЕС. Други документи се предоставят по целесъобразност или при поискване.

Съществуват три разновидности на бази данни с европейски документи. При първата разновидност става въпрос за интегрирана документарна система, която включва правителството и парламента. Такава система има например във Финландия и в Дания. При втората разновидност се създава база данни на парламента, до която достъп имат съответните комитети (комисии) по европейските въпроси, наравно с другите органи на парламента. Такъв е например случая в Австрия и Полша. В други страни (Унгария, Чешка република) Комитетите по европейските въпроси обслужват собствени бази данни.

В редица парламенти на страни-членки на ЕС, освен секретариатите на Комитетите по европейските въпроси има и други помощни органи (отдели, секретариати), които се занимават с Европейския съюз. Така е например в Дания, Финландия, Унгария, Австрия. Обикновено специалните отдели или секретариати за ЕС се занимават с връзките с европейските институции и по-специално с Европейския парламент; с изготвянето на анализи по стратегически въпроси на развитието на ЕС; с информационното обслужване на депутатите и на комитетите по европейските въпроси.

Анализът е изготвен от

Проф., д. юн. н. Ангел Калайджиев
Доц., д-р Димитър Хаджиниколов

Публикуван на сайта на Народното събрание на Република България:
<http://www.parliament.bg/?page=archive&lng=bg&nsid=5&action=show&Type=docs&gid=171>